

МЕТОДОЛОГІЯ СИНЕРГЕТИЧНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

У статті вперше запропоновано для розгляду нововідкритий діалектичний закон загального розвитку системи, а також нещодавно виявлені соціально-економічні закономірності, в тому числі закон синергетичного розвитку системи та закон окупності. В умовах соціалізації національної економіки у разі визнання інноваційних переваг на перший план виходять соціально-економічні потреби та вимоги соціумів, суб'єктів господарювання; реалізація їх потенціалу стає ключовим питанням під час розгляду комплексу проблем суспільства.

Ключові слова: методологія, соціально-економічні закони, закономірності, соціально-економічний синергетичний ефект, соціалізація.

Вступ

Спільними рисами трансформаційних національних економік є стратегічні орієнтири розвитку (якість життя, соціальна справедливість, екологічна безпека, збереження ресурсів, соціальна відповідальність бізнесу, забезпечення прав і свобод); невідповідність чинного національного законодавства та інститутів вимогам подальшого розвитку господарства; відсутність соціально-економічної політики з формування загальнолюдських принципів, відсутність мотивації до активності громадян; необхідність оновлення методології соціально-економічного розвитку, пошуку механізмів взаємодії старої та нової систем.

Постановка проблеми

Дослідження методології й факторів синергетичного соціально-економічного розвитку в умовах трансформаційної економіки – актуальне питання, проте вітчизняні вчені не приділяють йому належної уваги. Окремим методологічним аспектам зміни соціально-економічних систем присвячені праці С. Мочерного, Р. Нуреева, М. Арістона, О. Бузгаліна, О. Колганова, Ю. Зайцева, С. Кузьміна. На думку цих учених, у сучасному світовому розвитку на перший план виходять закони системно-циклічної динаміки, становлення багатовимірного світу, що водночас визначають ритм і його поступовість. У них проявляється певна конфігурація нових відносин, що складаються між різними елементами суспільного цілого. Однак сьогодні відсутній загальний методологічний підхід до формування засад соціально орієнтованого розвитку трансформаційної економіки та залишаються нез'ясованими джерела підвищення синергетичності

соціально-економічних процесів і систем. Ринкова активізація у країнах постсоціалістичного простору потребує ретельного методологічного обґрунтування прискореного соціально орієнтованого національного розвитку, що необхідно для формування стратегії, тактики розвитку з урахуванням історично-національних специфіки, соціалізації; з'ясування факторів суспільної та індивідуальної стабілізації; реальної оцінки наслідків політики реформ, проведених у галузі приватизації державного майна, аналізу їх відповідності методології загального розвитку (деградації) системи, обґрунтування джерел та особливостей синергетичності соціально-економічної результативності на мікро- та макро-рівнях. Відповідно до зазначеного, основна мета статті – обґрунтувати методологію синергетичного соціально-економічного розвитку та з'ясувати фактори підвищення синергетичності макро-мікросистем в умовах трансформаційної економіки.

Отримані результати

Методологія соціально-економічного розвитку сучасних систем господарювання ґрунтується на діалектичному методі дослідження, законах діалектики й економічної теорії, загальнонаукових, філософських, економічних принципах та категоріях, враховуючи дію традиційних законів (нерівномірності економічного розвитку, прискореного розвитку економічних систем, планомірного розвитку економіки, зростання потреб, ненавмисних наслідків, конкуренції, єдності праці і власності, Тугана-Барановського, розвитку економічної організації та ін.).

Щоб довести доцільність розширення спектра методологічної бази можливостей синергетичного розвитку соціально-економічної систе-

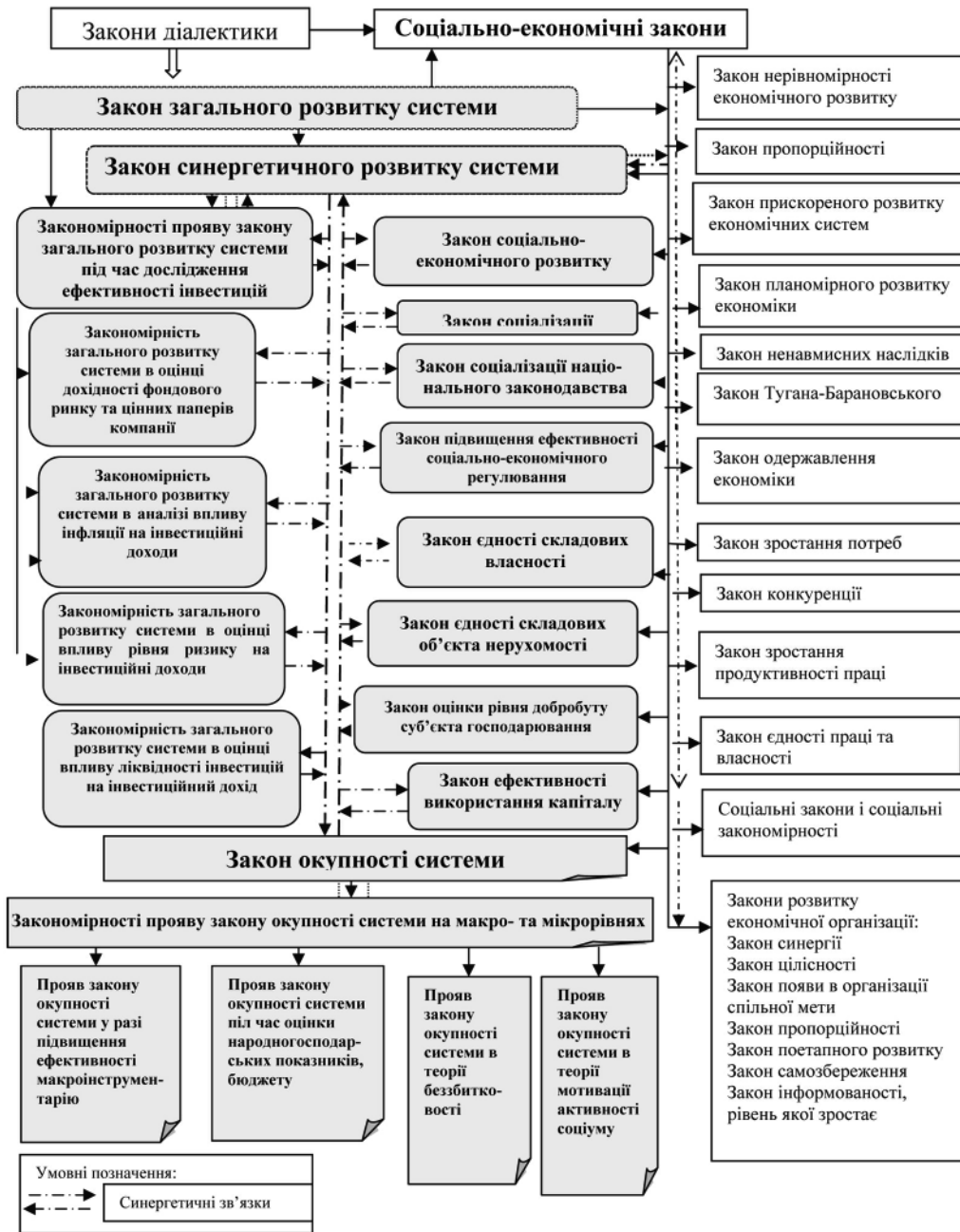

Рис. 1. Методологічні основи соціально-економічного розвитку

ми, пропонуємо розглянути нововідкритий діалектичний закон загального розвитку системи (що обґрунтовує дію низки нещодавно виявлених соціально-економічних закономірностей: соціально-економічного розвитку системи, соціалізації, соціалізації національного законодавства, підвищення ефективності соціально-економічного регулювання, єдності складових власності, єдності складових об'єкта нерухомості, оцінки рівня добробуту індивіда, ефективності використання капіталу) та дію закону загального розвитку системи в разі дослідження результативності інвестування, а також закону окупності системи та закономірностей його

прояву на макро- та мікрорівнях (у разі підвищення ефективності макроінструментарію, оцінки народногосподарських показників, бюджету, в теорії безбитковості, в теорії мотивації активності соціуму).

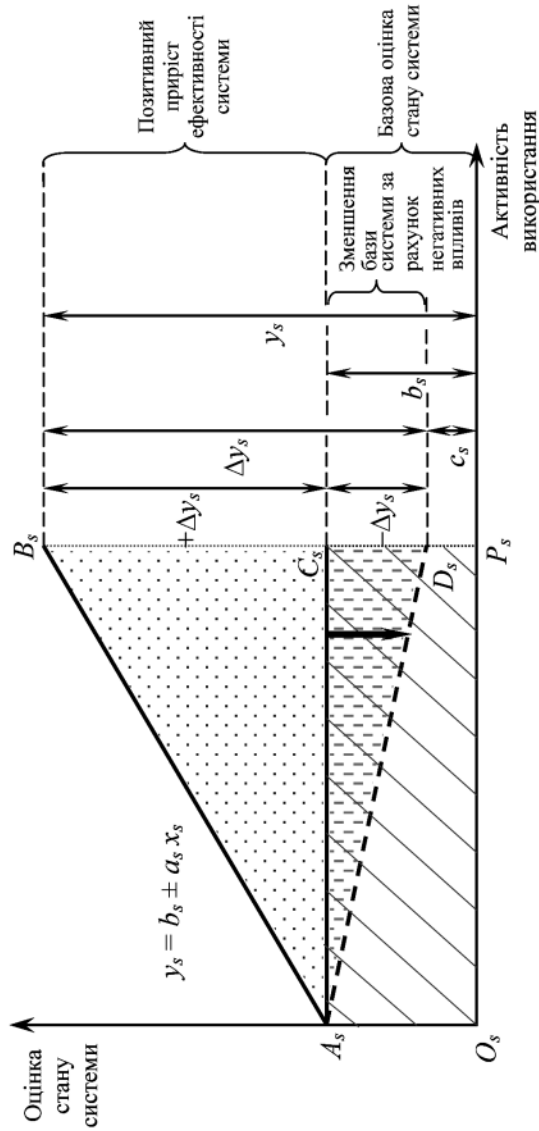
Класифікаційний підхід до формування методологічних основ соціально-економічного розвитку представлено на рисунку 1.

Особливості пропозицій щодо вдосконалення методології соціально-економічного розвитку, формулювання суті, характеру дії, графічне та економіко-математичне відтворення запропонованих до розгляду законів і закономірностей подано в таблиці 1.

Таблиця 1. Пропозиції щодо вдосконалення методології соціально-економічного розвитку

Об'єктивні закони	1	2	3	4	5	6
Характер закону	2	3	4	5	6	
На які питання відповідають	3	4	5	6		
Формулювання закону, закономірності	4	5	6			
Суть закону, закономірності	5	6				
Економіко-математичний вигляд	6					
Закон загальної розвитку системи	Закон діалектики	Структура системи, фактори та умови розвитку (деградації) системи, тенденції зміни стану системи	Виражає внутрішню необхідність, сталість зв'язки між елементами системи, які обґрунтовують визначений стан системи, співвідношення між достатністю бази системи для її існування та необхідністю підвищення активності системи для розвитку цієї бази	Базовий розмір системи в конкретний період часу збільшується або зменшується залежно від її активності	$y_s = b_s \pm \Delta y_s$ $y_s = b_s \pm \Delta y_s \cdot y_s = b_s \pm a_s \cdot x_s \cdot y_s = c_s + \Delta y_s$ де y_s – загальна оцінка стану системи; b_s – базова оцінка стану системи; x_s – активність використання системи; a_s – ставка винагороди за активність системи; $+\Delta y_s$ – нарощення ефекту системи у разі інтенсивного розвитку; $-\Delta y_s$ – зменшення оцінки базового стану системи в разі її деградації; Δy_s – зміна ефекту використання системи; c_s – оцінка залишкової бази системи	

Ілюстрація дії закону загального розвитку системи

Умовні позначення: $A_s B_s C_s$ – позитивний приріст ефективності системи; $A_s C_s D_s$ – зменшення базової ефективності системи; $A_s B_s D_s$ – величина зміни ефективності системи, її бази; $A_s O_s D_s P_s$ – залишок від бази системи; $O_s A_s C_s P_s$ – базовий стан системи.

Продовження табл. 1

Форми прояву закону загального розвитку системи в соціально-економічних законах і закономірностях					
1	2	3	4	5	6
Закон синергетичного розвитку системи	Всезагальний економічний закон	Структура синергетичної системи та умови зміни рівня синергетичної системи	Виражає внутрішню необхідність, сталі суттєві зв'язки між елементами системи, що визначають рівень синергетичної синергетичної бази системи та необхідність підвищення активності системи для отримання синергетичного ефекту, що забезпечує розвиток цієї бази	Базовий розмір синергетичної системи змінюється залежно від активності системи	$y_e = b_e \pm a_e \cdot x_e \cdot y_e = b_e \pm \Delta y_e \cdot y_e = c_e + \Delta y_e$ де y_e – загальна синергія системи на момент часу; b_e – базова синергія системи; x_e – синергетична активність системи; a_e – ставка винагороди за синергетичну активність; $-\Delta y_e$ – втрачена синергія, що підлягає відновленню; $+\Delta y_e$ – нарощена синергія під час інтенсивного розвитку; Δy_e – синергетичний ефект; c_e – залишкова базова синергія
Закон єдності складових власності	Всезагальний економічний закон	Структура вартості власності, фактори, умови, тенденції зміни вартості власності	Характеризує єдність складових власності (капіталу, засобів виробництва, нерухомості, робочої сили); виявляє внутрішню необхідність, сталі й суттєві зв'язки між складовими власності та ступенем активності їх використання, за яких праця та відносини власності детермінують особливості процесу їх використання через механізм використання капіталу для підвищення активності системи	Базова вартість власності може бути збільшена або зменшена (до нуля) залежно від активності її експлуатації	$y = b \pm \Delta y, y = b \pm a \cdot x, y = c + \Delta y,$ де y – вартість власності; b – базова вартість власності; Δy – зміна вартості власності; $+\Delta y$ – приріст вартості власності в разі зростання активності її експлуатації; $-\Delta y$ – зменшення вартості власності в разі негативної експлуатації власності; x – активність експлуатації власності; a – ставка винагороди індивіда за ефективність експлуатації власності; c – залишкова сума вартості власності за несприятливих умов
Закон єдності складових нерухомості	Всезагальний економічний закон	Структура вартості об'єкта нерухомості, фактори, умови, тенденції зміни вартості нерухомості	Характеризує єдність складових об'єкта нерухомості, з'ясовує сталі та суттєві зв'язки між земельним фондом і наземною нерухомістю, що розташована на ньому, за яких процеси земельної володіння та використання детермінують особливості процесу формування, експлуатації наземної нерухомості через механізм оцінки використання нерухомості	Базова вартість земельної ділянки може бути збільшена або зменшена (до нуля) залежно від активності її експлуатації	$y_1 = b_1 \pm \Delta y_1, y_1 = b_1 \pm a_1 \cdot x_1, y_1 = c_1 + \Delta y_1,$ де y_1 – загальна вартість нерухомості (земельної та наземної); b_1 – вартість земельної нерухомості; Δy_1 – зміна вартості наземної нерухомості; $+\Delta y_1$ – підвищення вартості об'єкта нерухомості за рахунок експлуатації наземної нерухомості; $-\Delta y_1$ – зменшення вартості об'єкта нерухомості за рахунок експлуатації наземної нерухомості; x_1 – активність експлуатації нерухомості; c_1 – залишкова вартість нерухомості; a_1 – винагорода за ефективність експлуатації нерухомості
Закон формування добродушності господарювання	Всезагальний економічний закон	Структура сукупного блага, фактори, умови, тенденції зміни його величини	Характеризує єдність складових сукупного блага суб'єкта нерухомості, з'ясовує внутрішню необхідність, сталі та суттєві зв'язки між його структурними елементами: суспільним та індивідуальним благами, за яких процеси формування сукупного блага детермінують особливості процесу формування, експлуатації індивідуального блага	Базовий розмір сукупного блага, що виділяється суб'єкту господарювання в соціально-економічній системі, може бути збільшений або зменшений залежно від його активності, відповідної зміни індивідуального блага	$y_g = b_g \pm \Delta y_g, y_g = b_g \pm a_g \cdot x_g, y_g = c_g + \Delta y_g,$ де y_g – рівень добродушності суб'єкта господарювання; b_g – рівень базового розміру сукупного блага суб'єкта; x_g – активність суб'єкта господарювання; a_g – ставка винагороди за активність суб'єкта; $+\Delta y_g$ – зростання індивідуального блага суб'єкта; $-\Delta y_g$ – зменшення сукупного блага у разі дискримінаційної урядової політики; Δy_g – перерозподіл структури сукупного блага; c_g – залишковий розмір сукупного блага у разі дискримінаційної урядової політики

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
<p>Закон ефективності використання капіталу</p>	<p>Всезагальний економічний закон</p>	<p>Структура капіталу, фактори, умови, тенденції зміни його величини</p>	<p>Виражає внутрішньо необхідні, сталі й суттєві зв'язки між елементами системи, що визначають рівень капіталу, співвідношення між достатністю бази системи та необхідністю підвищення активності системи для отримання ефекту зміни базової величини капіталу</p>	<p>Базова величина капіталу може бути збільшена або зменшена залежно від його активності</p>	<p>$Y_m = b_m \pm a_m \cdot x_m \cdot y_m = b_m \pm \Delta y_m \cdot Y_m = c_m + \Delta y_m$, де y_m – загальний розмір капіталу; b_m – базовий капітал; x_m – ефективність використання капіталу; a_m – винагорода за ефективність використання капіталу; $+\Delta y_m$ – зростання величини капіталу; $-\Delta y_m$ – зменшення загальної величини капіталу; Δy_m – перерозподіл капіталу; c_m – залишковий базовий розмір капіталу</p>
Прояв закону загального розвитку системи під час дослідження ефективності інвестицій					
<p>Закон-мірність загального розвитку системи в оцінці впливу рівня ризику на інвестиційні доходи</p>	<p>Соціально-економічна закономірність</p>	<p>Структура інвестиційних доходів (дохідності), фактори, умови, тенденції їх зміни з урахуванням рівня ризику, доходу (дохідності) від безризикових інвестицій та премії за ризик</p>	<p>Виражає внутрішньо необхідні, сталі й суттєві зв'язки між елементами системи, що визначають рівень інвестиційних доходів, співвідношення між рівнем безризикових доходів та необхідністю підвищення активності системи для отримання позитивного ефекту зміни рівня безризикових доходів – премії за ризик або у разі зниження активності системи – негативного ефекту, що призводить до зменшення доходу (дохідності) від безризикових інвестицій</p>	<p>Величина інвестиційного доходу (дохідності) змінюється залежно від ризикуваності інвестицій</p>	<p>$Y_6 = b_6 \pm a_6 \cdot x_6 \cdot y_6 = b_6 \pm \Delta y_6 \cdot Y_6 = c_6 + \Delta y_6$, де y_6 – загальний дохід (дохідність) від інвестицій; b_6 – дохід (дохідність) від безризикових інвестицій; x_6 – рівень ризику інвестицій; a_6 – ставка інвестиційної премії за ризик; $-\Delta y_6$ – розмір збитків від ризику; $+\Delta y_6$ – розмір премії за ризик; Δy_6 – частина доходу (дохідності інвестицій), що залежить від рівня ризику; c_6 – залишковий дохід (дохідність) від інвестицій</p>
<p>Закон-мірність загального розвитку системи в оцінці впливу дохідності цінних паперів фондового ринку на ефективність управління цінними паперами</p>	<p>Соціально-економічна закономірність</p>	<p>Структура дохідності цінних паперів підприємства; фактори, умови, тенденції їх зміни з урахуванням рівня безпечної дохідності фондового ринку та ефективності управління цінними паперами портфелем цінних паперів підприємства</p>	<p>Виражає внутрішньо необхідні, сталі й суттєві зв'язки між елементами системи, що визначають рівень інвестиційних доходів (дохідності) підприємства, співвідношення між рівнем безпечної ставки фондового ринку (безпечної рівня дохідності цінних паперів фондового ринку) та необхідністю підвищення ефективності управління портфелем цінних паперів дохідності одного цінного папера</p>	<p>Величина інвестиційного доходу (дохідності) цінних паперів підприємства залежно від ефективності управління портфелем цінних паперів підприємства</p>	<p>$Y_2 = b_2 \pm a_2 \cdot x_2 \cdot y_2 = b_2 \pm \Delta y_2 \cdot Y_2 = c_2 + \Delta y_2$, де y_2 – дохідність цінного папера підприємства; b_2 – безпечна ставка фондового ринку (безпечний рівень дохідності цінних паперів фондового ринку); a_2 – винагорода за ефективне управління портфелем цінних паперів підприємства; x_2 – ефективність управління портфелем цінних паперів підприємства; $-\Delta y_2$ – втрата дохідності цінного папера; $+\Delta y_2$ – зростання дохідності цінного папера; Δy_2 – зміна дохідності цінного папера підприємства; c_2 – залишок дохідності цінного папера на фондовому ринку за несприятливих умов</p>

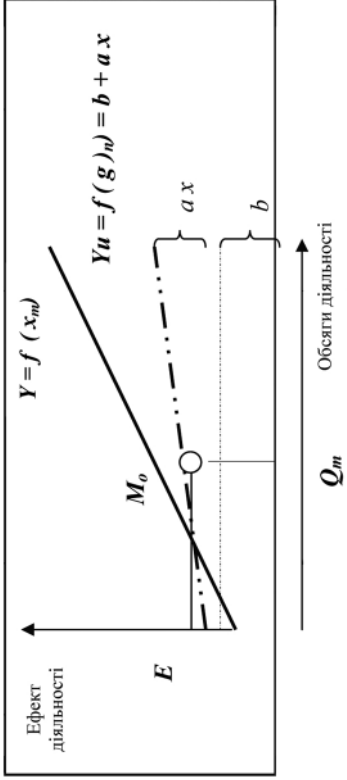
Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
<p>Законо- мірність загально- розвитку системи в оцінці впливу лік- відності ін- вестицій на інвестицій- ний дохід</p>	<p>Соціально- економічна закономір- ність</p>	<p>Структура ін- вестиційного доходу, умови, їх зміни з ураху- ванням доходу від терміново- ліквідних інвес- тицій, структури ліквідності інвестицій, ефек- тивності управ- ління ліквідніс- тю інвестицій</p>	<p>Виражає внутрішньо необхідні, сталі й суттєві зв'язки між елементами системи, що визначають рівень ін- вестиційних доходів, співвідношення між рівнем доходів при швидколік- відних інвестиціях та необхідністю підвищення ефективності управління ліквідністю інвестицій для отримання позитивного ефекту – підвищення до- ходу інвестора</p>	<p>Величина інве- стиційного доходу (дохідності) зміню- ється залежно від ефективності управ- ління ліквідністю інвестицій</p>	<p>$Y_4 = b_4 \pm \Delta Y_4, Y_4 = b_4 \pm a_4 \cdot X_4, Y_4 = c_4 + \Delta Y_4$ де Y_4 – загальний дохід від інвестицій; b_4 – дохід за швидколіквідними інвестиціями; a_4 – ефективність управління ліквідністю інвестицій; X_4 – винагорода за управління ліквідністю інвестицій; $+ \Delta Y_4$ – дохід інвестора у разі зменшення ліквідності; $- \Delta Y_4$ – збитки у разі зміни ліквідності інвестицій; ΔY_4 – зміна доходу інвестора у разі зміни ліквідності інвестицій; c_4 – залишковий дохід від інвестицій за несприятливих умов</p>
<p>Законо- мірність загального розвитку системи в оцінці впли- ву інфляції на інвести- ційні доходи</p>	<p>Соціально- економічна закономір- ність</p>	<p>Структура інве- стиційних доходів підприємства, фактори, умови, тенденції їх змі- ни з урахуванням реального серед- ньоринкового інвестиційного доходу, характе- ристики інфля- ційних змін, роз- міру інфляційної премії</p>	<p>Виражає внутрішньо необхідні, сталі й суттєві зв'язки між елементами сис- теми, що визначають рівень загаль- ного номінального інвестиційного доходу, співвідношення між рівнем реального середньоринкового доходу від інвестицій та необхідністю регу- лювання інфляційних змін</p>	<p>Величина інве- стиційного доходу (дохідності) зміню- ється залежно від активності інфляційних змін та ефективності їх регулювання</p>	<p>$Y_3 = b_3 \pm a_3 \cdot X_3, Y_3 = b_3 \pm \Delta Y_3, Y_3 = c_3 + \Delta Y_3$ де Y_3 – загальний номінальний дохід від інвестицій; b_3 – реальний середньоринковий дохід від інвестицій; X_3 – характеристика активності інфляційних змін; a_3 – винагорода за ефективне регулювання інфляції; $(\pm \Delta Y_3)$ – інфляційні премії (+), інфляційні збитки (-); ΔY_3 – характеристика зміни інвестиційного доходу; c_3 – залишкова сума доходу від інвестицій за несприятливих умов</p>
<p>Закон соці- лізації</p>	<p>Всезгаль- ний еко- номічний закон</p>	<p>Структурна соціально- економічна оцінка стану системи, факто- ри та умови роз- витку соціально- економічної системи</p>	<p>Виражає внутрішньо необхідні, сталі й суттєві зв'язки між досягнутим рів- нем розвитку соціально-економічної системи (макро-, мікро-систем, у виробничій та невиробничій сферах, організаційно-правових формах), до- статність бази для існування системи та необхідністю підвищення актив- ності для досягнення позитивного результату її розвитку (позитивних темтів зростання)</p>	<p>Процес становлення нового типу еко- номічної системи, позитивний процес формування визна- ченого соціально- економічного стану системи. Базовий розмір системи в конкретний період часу збільшується (зменшується) за- лежно від соціально- економічної актив- ності системи</p>	<p>$Y = b \pm \Delta Y, Y = b \pm ax, Y = c + \Delta Y$ де Y – соціально-економічна оцінка стану системи; b – базова оцінка стану системи; x – активність використання системи; a – ставка винагороди за активність системи; $+ \Delta Y$ – позитивний ефект (ЧНП, ЧНД, чистий прибуток) використання системи у разі інтенсивного розвитку; $- \Delta Y$ – зменшення оцінки базового стану системи при її деградації (збитковості); ΔY – зміна рівня ефективності використання системи; c – оцінка залишкової бази системи</p>

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Закон соціалізації національного законодавства	Всезагальний економічний закон	Фактори, умови, наслідки соціально-економічної оцінки соціалізації національного законодавства	Закон, який виражає внутрішню необхідність, сталі й суттєві зв'язки між соціалізацією законодавчої бази національної економіки та підвищенням ефективності її функціонування, за яких процес соціалізації законодавчої бази національної економіки детермінує процес інноваційного соціально-економічного розвитку через механізм державного регулювання (в т. ч. через механізми фіскального, приватизації, державно-приватного партнерства) задля підвищення ефективності функціонування національної економіки, зростання рівня життя, добробуту	Оцінка соціально-економічної ефективності національного законодавства залежить від оцінки базового стану національного законодавства та вартості його соціалізації	$Y = b \pm \Delta y$, $Y = b \pm ax$, $Y = c + \Delta y$, де Y – соціально-економічна оцінка стану системи національного законодавства; b – базова оцінка стану системи національного законодавства; x – рівень соціалізації національного законодавства; a – ставка винагороди за соціалізацію системи; Δy – позитивний ефект від соціалізації національного законодавства; $-\Delta y$ – погіршення оцінки базового стану системи у разі її десоціалізації; Δy – зміна розміру ефекту соціалізації системи; c – соціально-економічна оцінка залишкової бази системи національного законодавства
Закон ефективності соціально-економічного регулювання	Всезагальний економічний закон	Ефективність менеджменту на макро- та мікрорівнях, її фактори	Соціально-економічна цінність системи (макро-, мікрорівень) визначається сукупністю її внутрішніх та зовнішніх факторів для досягнення оптимальних у певних умовах результатів соціалізації системи, ефективність соціально-економічної системи відбувається відповідно до пріоритетів національного розвитку на засадах стимулювального державного регулювання та локальних мікрофакторів розвитку	Соціально-економічна оцінка стану об'єкта господарювання збільшується у разі використання державних стимуляторів пріоритетів стратегії національного розвитку, зменшується у разі ігнорування	$Y = b \pm \Delta y$, $Y = b \pm ax$, $Y = c + \Delta y$, де Y – соціально-економічна оцінка стану мікрооб'єкта господарювання; b – оцінка об'єкта господарювання у разі орієнтації на мікроорієнтири розвитку; x – активність об'єкта господарювання у разі використання державних стимуляторів пріоритетів стратегії національного соціально-економічного розвитку; a – ставка винагороди за додержання компанією макроорієнтирів – пріоритетів стратегії національного розвитку та використання її державних стимуляторів; Δy – позитивний ефект від використання державних стимуляторів пріоритетів стратегії національного соціально-економічного розвитку; $-\Delta y$ – негативний ефект від ігнорування державних пріоритетів стратегії національного соціально-економічного розвитку; Δy – зміна ефективності системи; c – оцінка залишкової бази системи
Закон окупності системи	Всезагальний економічний закон	Фактори, умови, наслідки самоокупності системи	Виражає внутрішню необхідність, сталі й суттєві зв'язки між елементами системи, які обумовлюють визначений її стан, співвідношення між достатністю системи для її існування та рівнем її суспільної задоволеності. Межа окупності – коли загальні витрати дорівнюють загальним доходам системи	Базовий розмір системи в конкретний період часу збільшується (зменшується) залежно від активності системи	$Meжа окупності = Y \cap Y_i$ $Y = f(x_n)$, де Y – функція повних витрат системи; x_n – фактори формування повних витрат, $Y_i = f(g_n)$, де Y_i – функція загальних доходів; g_n – фактори формування загальних доходів

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
<p style="text-align: center;">Ілюстрація дії закону окупності системи</p> 					
<p>Прояв закону окупності системи в теорії беззбитковості суб'єкта господарювання</p>	<p>Соціально-економічна закономірність</p>	<p>Фактори, умови, наслідки беззбитковості суб'єкта господарювання в ринкових умовах</p>	<p>Виражає внутрішню необхідність, сталі суттєві зв'язки між елементами системи, які обґрунтовують визначений стан системи, співвідношення між розміром повних витрат суб'єкта господарювання та сумою виторгу</p>	<p>У теорії беззбитковості суб'єкта господарювання: до межі беззбитковості повні витрати перевищують розмір виторгу, результують збитки від діяльності; з моменту перевищення виторгу над повними витратами результують діяльності – це прибуток</p>	<p>Межа беззбитковості $M_0 = Y \cap Y_u$ $Y = b + ax$, де Y – функція повних витрат компанії; b – постійні витрати; ax – змінні витрати; x – обсяг роботи; a – змінні витрати на одиницю обсягу роботи</p> <p>$Y_u = f(g)_m$, де Y_u – функція виторгу компанії; g_m – фактори формування виторгу</p>
<p>Прояв закону окупності системи під час оцінки народногосподарчих показників, бюджету</p>	<p>Соціально-економічна закономірність</p>	<p>Фактори, умови, наслідки формування та використання макроекономічних показників</p>	<p>Виражає внутрішню необхідність, сталі суттєві зв'язки між елементами системи, які обґрунтовують визначений стан системи, співвідношення між надходженнями та витратами</p>	<p>Окупність системи = Межа беззбитковості $M_0 = Y \cap Y_u$ $Y = b + ax$, де Y – функція повних витрат; b – постійні витрати; ax – змінні витрати; x – обсяги макродіяльності; a – змінні витрати на одиницю обсягів діяльності</p> <p>$Y_u = f(g)_m$, де Y_u – функція ВВП; g_m – фактори формування ВВП</p>	<p>Окупність системи = Межа беззбитковості $M_0 = Y \cap Y_u$ $Y = b + ax$, де Y – функція повних витрат; b – постійні витрати; ax – змінні витрати; x – обсяги макродіяльності; a – змінні витрати на одиницю обсягів діяльності</p>

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6
<p>Прояв законності системи в теорії мотивації соціуму в суспільстві</p>	<p>Соціально-економічна закономірність</p>	<p>Фактори, умови, наслідки формування мотиваційних засад соціуму в суспільстві</p>	<p>Виражає внутрішню необхідність, сталі суттєві зв'язки між елементами системи, які обґрунтовують визначений стан системи, співвідношення між розміром повних витрат суб'єкта господарювання та рівнем витрату</p>	<p>У теорії мотивації активності індивіда в суспільстві: до моменту самоокупності системи активності соціуму визначається, стимулюється загальним персоналізованим розміром трудових доходів та доходів від власності; у разі самоокупності системи активності індивіда визначає політико-правовий та економіко-соціальний стан суспільства (зважаючи на мету, напрями розвитку країни, макроекономічне регулювання національного розвитку, рівень життя населення)</p>	<p><i>Межа беззбитковості</i> $M_o = Y \cap Y_u$ $Y = b + ax$, де Y – функція повних витрат соціуму; b – постійні витрати; ax – змінні витрати; x – обсяг діяльності; a – змінні витрати на одиницю обсягу $Y_u = f(g_n)$, де Y_u – функція загальних доходів соціуму; g_n – екзогенні фактори формування витрату</p>
<p>Прояв законності системи у разі підвищення ефективності інструментарію</p>	<p>Соціально-економічна закономірність</p>	<p>Фактори, умови, наслідки, особливості формування мінімально граничної межі державного регулювання під час застосування мікроінструментарію до діяльності суб'єктів господарювання</p>	<p>Виражає внутрішню необхідність, сталі суттєві зв'язки між елементами системи, які обґрунтовують визначений стан системи, співвідношення між розміром повних витрат суб'єкта господарювання та рівнем витрату; межу, за якою розпочинається оподаткування прибутку суб'єкта господарювання</p>	<p>В ефективності застосування макроінструментарію: в галузі фіскального податкового регулювання – межа окупності різних видів діяльності – основа для розгляду початку оподаткування прибутку від діяльності суб'єкта господарювання</p>	<p><i>Межа окупності</i> $M_o = Y \cap Y_u$ $Y = b + ax$, де Y – функція повних витрат компанії; b – постійні витрати; ax – змінні витрати; x – обсяг роботи; a – змінні витрати на одиницю обсягу роботи $Y_u = f(g_n)$, де Y_u – функція витрату компанії; g_n – екзогенні фактори формування витрату</p>

Особливе, центральне місце в системі запропонованих до розгляду законів посідає діалектичний закон синергетичного розвитку системи. Відповідно до нього розглянуто закон синергетичного розвитку системи як усезагальну соціально-економічну закономірність, що виражає внутрішньо необхідні, сталі й суттєві зв'язки між елементами системи, які визначають рівень синергії системи, співвідношення між достатністю синергетичної бази системи та необхідністю підвищення активності системи для отримання додаткової синергії (синергетичного ефекту), що забезпечує розвиток цієї бази. Цей закон обґрунтовує той факт, що в будь-якій соціально-економічній системі є неврахований потенціал – база для розвитку, тільки в разі повного її знищення відбувається ліквідація самої системи. Залежно від характеру активності використання факторів розвитку системи базовий розмір синергії в конкретний період часу може бути збільшений або зменшений, що відповідає розміру одержаного, відповідно, позитивного або негативного синергетичного ефекту.

Методологія розвитку соціально-економічної системи – визначальне джерело синергетичного розвитку соціально-економічної системи. Вона обґрунтовує дієвість інших факторів, таких як: соціалізація системи, забезпечення та захист

прав власності, інноваційний розвиток, мікросередовище та макросередовище, ресурси.

Висновки

Отже, враховуючи запропоновані методологічні засади загального розвитку системи, синергетичного соціально-економічного розвитку, об'єктивної дії закону окупності системи, форми їх прояву, стає можливо та доцільно формувати аналітичну критичну точку зору щодо розв'язання проблемних питань розвитку, оцінки трансформаційних перетворень, які відбуваються в Україні з 1990 року і донині, зокрема оцінку щодо ефективності формування та використання функцій уряду, ефективності застосування макроінструментарію, оцінки чинного законодавства, рівня прогресивності-регресивності наявних програм українського роздержавлення, приватизації держмайна, оцінки їх наслідків. Запропоновані методологічні основи також допомагають з'ясувати причини рейдерства, збитковості утримання приватизованого громадянами України житлового фонду, наслідки порушення конституційних прав, прав власності громадян унаслідок продажу міськрадами земельних ділянок, обґрунтувати рівень добробуту індивіда в різних соціально-економічних формаціях, здійснити критичну оцінку пропозицій різних політичних сил щодо формування напрямів розвитку України.

1. Головнина О. Г. Методологічні засади соціально орієнтованої ринкової економіки : монографія / О. Г. Головнина. – К. : НТУ, 2005. – 460 с.
2. Головнина О. Г. Основи соціальної економіки : підручник / О. Г. Головнина. – К. : Арістей, 2006. – 685 с.

3. Golovnvina O. G. Socia-economic aspects research with allowance for synergetic systems: [Електронний ресурс] / O. G. Golovnvina // National foundation of Indian Engineers / Monthly House Journal. – Vol. XXI. – No. 12 (march 2008). – P. 9. – Режим доступу : www.nafenindia.com. – Назва з екрана.

E. Golovnvina

METHODOLOGY OF SINERGETICHESKY SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF SYSTEM

In article for the first time it is offered new the revealed law of dialectics – the law of the general development of system, it is new the revealed social and economic laws and laws, including the law sinergetichesky system developments, the recoupmnt law that is important at a substantiation of strategy of social and economic development in transformation national economy.

Keywords: methodology, social and economic laws, system developments, sinergetichesky social and economic effect, socialization.